

Sygn. akt II Ca 697/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2013 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie II Wydział Cywilny - Odwoławczy w składzie następującym:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Iwona Tchórzewska (sprawozdawca)

Sędziowie: Sędzia Sądu Okręgowego Magdalena Kuczyńska

Sędzia Sądu Okręgowego Anna Podolska - Kojtych

Protokolant Sekretarz sądowy Katarzyna Szumiło

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2013 roku w Lublinie

na rozprawie

sprawy z powództwa T. A.

przeciwko Powiatowi (...)

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Rejonowego Kraśniku z dnia

20 maja 2013 roku, sygn. akt I C 198/13

I. zmienia częściowo zaskarżony wyrok:

- w punkcie I w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda T. A. kwotę 850 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty obniża do kwoty 425 zł (czterystu dwudziestu pięciu złotych) z ustawowymi

odsetkami od dnia 24 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty, a w pozostałej części oddala powództwo;

- w punkcie II w ten sposób, że zasądza od powoda T. A. na rzecz pozwanego Powiatu (...) kwotę 77 zł (siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem zwrotu części kosztów procesu;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powoda T. A. na rzecz pozwanego Powiatu (...) kwotę 66,50 zł (sześćdziesiąt sześć złotych pięćdziesiąt groszy) tytułem zwrotu części kosztów postępowania odwoławczego.

Sygn. akt II Ca 697/13

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 14 marca 2013 roku powód T. A. domagał się zasądzenia od Powiatu (...) kwoty 850 zł tytułem zwrotu nienależnie pobranej opłaty za wydanie kart pojazdu, z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia odpisu pozwu do dnia zapłaty oraz zasądzenia kosztów procesu według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że w dniu 16 sierpnia 2004 roku dokonał rejestracji pojazdu marki V. (...)o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z N., zaś w dniu 21 grudnia 2004 roku rejestracji pojazdu marki J. (...)o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z U.. Na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie opłat za kartę pojazdu powód uiszczył opłatę w wysokości 500 zł. W ocenie powoda pobranie tej opłaty było niezgodne z art. 77 ust. 4 pkt 2 i ust. 5 ustawy – Prawo o ruchu drogowym oraz art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji, co potwierdzone zostało w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 roku (Dz. U. Nr 15, poz. 119).

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powoda kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 20 maja 2013 roku Sąd Rejonowy w Kraśniku:

1. zasądził od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda T. A. kwotę 850 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 24 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty;
2. zasądził od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda T. A. kwotę 43 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy wskazał na następujące ustalenia faktyczne i motywy swego rozstrzygnięcia.

Powód T. A. w dniu 16 sierpnia 2004 roku dokonał rejestracji pojazdu marki V. (...)o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z N.. Powód uiszczył na rzecz pozwanego Powiatu (...)kwotę 500 zł tytułem opłaty za wydanie pierwszej karty pojazdu. Z kolei w dniu 21 grudnia 2004 roku powód dokonał rejestracji pojazdu marki J. (...)o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z U..

Sąd Rejonowy zważył, że podstawą pobrania opłaty za wydanie karty pojazdu samochodu V. (...) był § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz.1310), zgodnie z którym za wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej organ rejestrujący pobiera opłatę w wysokości 500 zł. Rozporządzenie zostało wydane w oparciu o art. 77 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 108 z 2005r., poz.908 ze zm.), stosownie do którego producent lub importer nowych pojazdów obowiązany był wydać kartę pojazdu dla każdego pojazdu samochodowego wprowadzonego do obrotu handlowego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przy czym karta pojazdu dla innych pojazdów, aniżeli wymienione w ust. 1 wydawana była za opłatą i po uiszczeniu opłaty ewidencyjnej przez właściwego dla spraw rejestracji starostę, przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium Polski.

Wyrokiem z dnia 17 stycznia 2006 roku sygn. akt U 6/04 (Dz. U. Nr 15, poz.119) Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 roku z art. 77 ust. 4 pkt 2 i 5 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 roku – Prawo o ruchu drogowym oraz art. 92 ust. 1 i art. 217 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując jednocześnie, że przepis § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 roku traci moc obowiązującą z dniem 1 maja 2006 roku. W uzasadnieniu wyroku Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że przy wydawaniu § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat (...) została przekroczona przez Ministra Infrastruktury delegacja ustawowa, a opłata w części przewyższającej faktyczny koszt wytworzenia karty pojazdu stanowi w istocie daninę publiczną o charakterze podatkowym. Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny, odraczając termin utraty mocy obowiązującej niekonstytucyjnego przepisu rozporządzenia, stwierdził, że jest to niezbędne, aby w czasie odroczenia wprowadzono nową regulację zgodną z Konstytucją, która zapewni powiatom odpłatność za ich czynności związane z wydawaniem karty pojazdu.

Sąd Rejonowy wskazał, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy dla oceny zasadności powództwa miało znaczenie nie tylko, że przepisy rozporządzenia z dnia 28 lipca 2003 roku zostały uznane za niezgodne z Konstytucją, ale przede wszystkim fakt, że pobranie opłaty za kartę pojazdu w takiej postaci było niezgodne z prawem wspólnotowym. W tym zakresie wypowiedział się Europejski Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu w postanowieniu z dnia 10 grudnia 2007 roku, C-134/07 (Lex nr 354541; Dz. U. UE C 2008/64/15), w którym orzekł, że art. 90 akapit pierwszy TWE

należy interpretować w ten sposób, iż sprzeciwia się on opłacie takiej, jak przewidziana w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że od dnia 1 maja 2004 roku na terenie Polski obowiązuje nie tylko prawo krajowe, ale także prawo wspólnotowe, które stanowi porządek prawny nadrzędny nad prawem krajowym.

W konsekwencji Sąd Rejonowy uznał roszczenie powoda T. A. za słuszne co do zasady wskazując, że uiszczona przez powoda w kwocie ponad 75 zł opłata za kartę pojazdu jest świadczeniem uzyskanym bez podstawy prawnej, a żądanie jej zwrotu znajduje podstawę w przepisach o bezpodstawnym wzbogaceniu - art. 405 i następnych k.c.

Sąd podkreślił, że to właśnie pozwany Powiat (...) uzyskał uiszczoną opłatę za wydaną kartę pojazdu. W ocenie Sądu Rejonowego bez znaczenia pozostaje podnoszony przez pozwanego argument o braku możliwości wpływania na wysokość pobieranej opłaty.

Jako podstawę rozstrzygnięcia w przedmiocie odsetek Sąd pierwszej instancji powołał przepis art. 481 §1 k.c.

Sąd uznał za niezasadny podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia powoda o zwrot nadpłaconej opłaty. Mając na względzie normę art. 118 k.c. Sąd podkreślił, że pozwany nie wskazał żadnych okoliczności faktycznych uzasadniających zastosowanie trzyletniego terminu przedawnienia roszczenia, w szczególności, iż roszczenie powoda było związane z działalnością gospodarczą.

Sąd Rejonowy stwierdził zarazem, że na skutek oczywistej omyłki uwzględnił powództwo T. A. także w zakresie opłaty za kartę pojazdu J. (...), sprowadzonego spoza terenu Unii Europejskiej.

Orzeczenie o kosztach procesu Sąd uzasadnił treścią art. 98 § 1 i 2 k.p.c.

Pozwany Powiat (...) wniósł apelację od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, w szczególności art. 405 i następnych k.c. przez przyjęcie, że uzyskana przez Powiat (...) opłata za wydanie karty pojazdu stanowiła korzyść majątkową uzyskaną bez podstawy prawnej, której zwrotu można dochodzić na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu.

Powołując się na powyższy zarzut apelujący wnosił o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, przy uwzględnieniu kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego zasługuje na uwzględnienie w części.

Wbrew stanowisku skarżącego, okoliczność uiszczenia przez powoda na rzecz pozwanego kwoty 500 zł tytułem opłaty za wydanie karty pojazdu przed orzeczoną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego utratą mocy obowiązującej § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. Nr 137, poz.1310), nie podważa prawidłowości zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego w zakresie, w jakim dotyczy on opłaty uiszczonej w związku z rejestracją pojazdu marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z N..

Trafna jest bowiem argumentacja Sądu pierwszej instancji odwołująca się do sprzeczności przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku z prawem wspólnotowym, w szczególności z przepisem art. 90 akapitu pierwszego Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, obowiązującym na terenie Polski w okresie, w którym nastąpiły okoliczności faktyczne będące podstawą roszczenia powoda w niniejszej sprawie.

Należy zauważyć, że powołany ostatnio przepis wszedł do krajowego systemu prawnego wprost z momentem akcesji Rzeczypospolitej Polskiej do Unii Europejskiej i nie wymagało to odrębnego aktu prawa krajowego.

Art. 90 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską należy do tych norm traktatowych, które są bezpośrednio skuteczne, stanowiąc podstawę rozstrzygnięć sądów krajowych.

Jednocześnie, jak słusznie wskazał Sąd pierwszej instancji, w relacji prawa wspólnotowego i prawa krajowego obowiązuje zasada nadrzędności (pierwszeństwa) prawa wspólnotowego nad prawem krajowym. Oznacza to, że obowiązkiem sądu krajowego jest pominięcie normy krajowej sprzecznej z normą wspólnotową, gdy obie normy posiadają taki sam zakres zastosowania. Sąd krajowy ma kompetencję niestosowania sprzecznych z prawem wspólnotowym przepisów prawa krajowego, przy czym nie musi uzależniać odmowy ich zastosowania od orzeczenia jakiegokolwiek innego organu sądowego, na przykład Trybunału Konstytucyjnego. Zasada pierwszeństwa prawa wspólnotowego nad prawem krajowym nie narusza bowiem obowiązujących w państwach członkowskich zasad eliminowania norm z porządku prawnego. Norma prawa krajowego, której zastosowania odmawia sąd państwa członkowskiego, nie znajduje zastosowania jedynie w tych przypadkach, gdy jest sprzeczna z prawem wspólnotowym, natomiast poza zakresem obowiązywania prawa wspólnotowego nadal wywoływałaby skutki. Przy tym analogiczna do sytuacji sądów jest sytuacja organów administracji w państwach członkowskich, na których również ciąży obowiązek niestosowania prawa wewnętrznego sprzecznego z prawem wspólnotowym. (tak „Prawo europejskie. Zarys wykładu”. pod red. R. Skubisza i Ewy Skrzydło – Tefelskiej, Lublin 2003, str. 171 i powołane tam orzecznictwo ETS oraz „Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy”. pod red. Andrzeja Wróbla, Zakamycze 2005, str. 431 i nast.).

Wskazać też należy, że przepis art. 90 Traktatu WE, jako odnoszący się do obciążeń podatkowych, dotyczy opłaty za wydanie karty pojazdu. W zakresie, w jakim wysokość opłaty pobieranej na podstawie § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku nie odpowiadała rzeczywistym kosztom wydania dokumentu, zawierała ona dodatkową, ukrytą opłatę o charakterze podatkowym, na co wskazywał również Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 17 stycznia 2006 roku. Nadto, jak podnosił w uzasadnieniu Sąd pierwszej instancji, Europejski Trybunał Sprawiedliwości w Luksemburgu, orzekając w trybie prejudycjalnym, w postanowieniu z dnia 10 grudnia 2007 roku w sprawie C-134/07 (Dz. U. U.E.C. 2008/64/15) stwierdził, że sporna opłata jest objęta zakazem z art. 90 akapit pierwszy Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską.

W świetle tego, co powiedziano wyżej i mając na uwadze stan faktyczny niniejszej sprawy, wbrew stanowisku apelującego orzeczenie z punktu I zaskarżonego wyroku Sądu pierwszej instancji w zakresie zasądzającym kwotę 425 zł, uiszczoną przez powoda za kartę pojazdu sprowadzonego zN., należy uznać za trafne.

Przedmiotowa opłata bezspornie została pobrana od powoda na podstawie przepisu prawa krajowego sprzecznego z art. 90 traktatu WE. Wskazać zaś należy, że Trybunał Sprawiedliwości w celu zapewnienia odpowiedniego sankcjonowania przez sądy krajowe naruszeń prawa wspólnotowego wypracował zasadę obowiązku zwrotu nienależnie pobranych opłat. Do rozstrzygania sporów w tym przedmiocie właściwe są sądy krajowe (tak „Stosowanie prawa Unii Europejskiej przez sądy”. pod red. Andrzeja Wróbla, Zakamycze 2005, str. 447). Na gruncie prawa polskiego instytucją tego rodzaju jest bezpodstawne wzbogacenie unormowane w art. 405 i następnych kodeksu cywilnego, którego szczególną postacią stanowi nienależne świadczenie przewidziane w art. 410 k.c.

Przedstawiona argumentacja znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. np. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 7 grudnia 2007 roku, III CZP 125/07, LEX Nr 322105 oraz uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2011 r. III CZP 67/11, OSNC 2012/6/69).

Jak powiedziano już wyżej, opłata uiszczona przez powoda T. A. w części przewyższającej faktyczne koszty wydania karty pojazdu marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...), sprowadzonego z N., stanowiła w istocie daninę publiczną o charakterze podatkowym, której pobranie w stanie faktycznym niniejszej sprawy nastąpiło sprzecznie z prawem wspólnotowym – art. 90 Traktatu WE zabraniającym nakładania bezpośrednio lub pośrednio na produkty państw członkowskich podatków wewnętrznych jakiegokolwiek rodzaju wyższych od tych, które nakłada bezpośrednio lub pośrednio na podobne produkty krajowe. Trzeba zaś zauważyć, że w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 stycznia 2006 roku i w uwzględnieniu zawartych w jego uzasadnieniu wskazań Trybunału, w § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Transportu i Budownictwa z dnia 28 marca 2006 roku określono wysokość opłaty za

wydanie karty pojazdu przy pierwszej rejestracji pojazdu na terytorium RP na kwotę 75 zł. Taką też wysokość opłaty przewidywał § 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku za wydanie wtórnika karty pojazdu. W tych okolicznościach istniały zatem podstawy do uznania za słuszne żądania powoda zasądzenia na jego rzecz kwoty 425 zł, odpowiadającej różnicy między kwotą pobraną od powoda przy rejestracji pojazdu sprowadzonego z N., a kwotami ostatecznie wymienionymi.

W świetle tego, co powiedziano wyżej, bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 405 k.c., gdyż pobrana opłata w kwestionowanej części została uzyskana bez podstawy prawnej, która wyłączało prawo wspólnotowe. Pozwany winien był też liczyć się z obowiązkiem zwrotu, skoro jako organ administracji państwa członkowskiego Unii Europejskiej miał obowiązek niestosowania prawa wewnętrznego sprzecznego z prawem wspólnotowym. Tym samym bez wpływu na rozstrzygnięcie pozostaje argumentacja apelującego dotycząca daty obowiązywania § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu.

Chybione są również wywody pozwanego odnośnie przedawnienia roszczenia powoda. Sąd Okręgowy podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w przywołanej przez apelującego uchwale z dnia 2 czerwca 2010 roku, w sprawie o sygnaturze akt III CZP 37/10, zgodnie z którą bieg przedawnienia roszczeń o zwrot nienależnie pobranych opłat za kartę pojazdu na podstawie rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 lipca 2003 roku w sprawie wysokości opłat za kartę pojazdu (Dz. U. z 2003 roku, Nr 137, poz. 1310) rozpoczyna się od dnia spełnienia świadczenia.

Wskazać jednak należy, że powód w niniejszej sprawie uiścił opłatę w związku z rejestracją samochodu marki V. (...)sprowadzonego z N. w 2004 roku. Bez wątplenia więc dotychczas nie upłynął liczony od tej daty dziesięcioletni termin przedawnienia przewidziany w art. 118 k.c. Trafnie zaś Sąd pierwszej instancji stwierdził brak w sprawie jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, iż miałyby w niej mieć zastosowanie termin krótszy, niż dziesięcioletni. Apelujący nie powołał w tym zakresie żadnych okoliczności.

Wskazać jednak należy, że nie zachodziły podstawy do uwzględnienia powództwa w zakresie, w jakim dotyczyło ono zwrotu na rzecz powoda części opłaty za kartę pojazdu uiszczoną w związku z rejestracją samochodu marki J. (...), sprowadzonego z U., czyli spoza Unii Europejskiej. Biorąc pod uwagę, że wskazane powyżej wywody dotyczą jedynie opłat pobieranych od aut sprowadzonych z krajów Wspólnoty Europejskiej, której porządek prawny od dnia 1 maja 2004 roku obowiązuje na terenie Polski, powód nie mógł skutecznie dochodzić zwrotu części uiszczonej opłaty za kartę dla pojazdu sprowadzonego z USA.

W konsekwencji Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że zasądzoną od pozwanego Powiatu (...) na rzecz powoda T. A. kwotę 850 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty obniżył do kwoty 425 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 kwietnia 2013 roku do dnia zapłaty, a w pozostałej części oddalił powództwo.

Wobec częściowej zmiany orzeczenia zawartego w punkcie 1 zaskarżonego wyroku, zmianie podlegało również rozstrzygnięcie o kosztach procesu za pierwszą instancję. Rozstrzygnięcie w tym zakresie uzasadnia przepis art. 100 k.p.c., gdyż wobec częściowego uwzględnienia powództwa należało stosunkowo rozdzielić koszty procesu, które ogółem wyniosły 240 zł. Strona powodowa poniosła opłatę od pozwu w kwocie 43 zł, zaś koszty strony pozwanej stanowiło wynagrodzenie pełnomocnika będącego radcą prawnym, w kwocie 180 zł, obliczonej na podstawie § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t.j. Dz. U. z 2013 roku poz. 490) oraz opłata od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł. Powództwo zostało uwzględnione w 50 %, toteż powód winien ponieść taką część sumy kosztów procesu wynoszących 240 zł, co daje kwotę 120 zł. Po uwzględnieniu kwoty kosztów procesu poniesionych przez powoda (43 zł), winien on zwrócić pozwanemu z tego tytułu kwotę 77 zł.

Z tych wszystkich względów i na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c. Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji.

Orzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego uzasadnia przepis art. 100 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Biorąc pod uwagę, że apelacja pozwanego została uwzględniona w 50 % oraz poniósł on całość kosztów postępowania przed Sądem drugiej instancji, na które złożyła się opłata od apelacji w kwocie 43 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 90 zł, obliczone na podstawie § 6 pkt 2 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (łącznie 133 zł), zasadnym było zasądzenie na rzecz pozwanego od powoda połowy tej sumy, tj. kwoty 66,50 zł.